

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego „Rozdziały nowej generacji dotyczące handlu i zrównoważonego rozwoju – Przegląd 15-punktowego planu działania”**(opinia z inicjatywy własnej)**

(2022/C 105/07)

Sprawozdawczyni: **Tanja BUZEK**

Decyzja Zgromadzenia Plenarnego	25.3.2021
Podstawa prawna	Artykuł 32 ust. 2 regulaminu wewnętrznego Opinia z inicjatywy własnej
Sekcja odpowiedzialna	Sekcja Stosunków Zewnętrznych
Data przyjęcia przez sekcję	28.9.2021
Data przyjęcia na sesji plenarnej	20.10.2021
Sesja plenarna nr	564
Wynik głosowania (za/przeciw/wstrzymało się)	236/2/5

1. Wnioski i zalecenia

1.1. Handel wymaga odpowiednich ram politycznych, aby napędzać wzrost, tworzenie godnych miejsc pracy, zrównoważony rozwój i wspierać zrównoważoną odbudowę gospodarczą po kryzysie związanym z pandemią COVID-19, co pozwoli przedsiębiorstwom na odbudowę i reorganizację ich zaburzonego zaopatrzenia i łańcucha wartości. 2021 r. to punkt zwrotny pozwalający przemyśleć zarządzanie polityką handlową UE, zaś EKES wspiera nowy, otwarty, zrównoważony i asertywny kierunek jej rozwoju.

1.2. Rozdziały dotyczące handlu i zrównoważonego rozwoju są wyrazem zaangażowania UE na rzecz opartego na wartościach programu w dziedzinie handlu, który jednocześnie wspiera rozwój gospodarczy, społeczny i środowiskowy. Zajęcie się nieprzestrzeganiem zobowiązań w zakresie handlu i zrównoważonego rozwoju oraz wspieranie ich sprawniejszej realizacji mają kluczowe znaczenie dla osiągnięcia wysokich norm pracy i zrównoważonego rozwoju za pomocą narzędzi handlowych. Zarówno na poziomie dwustronnym, jak i międzynarodowym UE powinna określać ambitne normy dotyczące handlu i zrównoważonego rozwoju z podobnie myślącymi partnerami handlowymi gotowymi na to, by wieść prym w tym zakresie.

1.3. EKES z zadowoleniem przyjmuje wczesny przegląd 15-punktowego planu działania i spodziewa się, że przegląd ten pozwoli na wyjście poza ograniczone i schematyczne ramy ustalone w 2018 r. Ponieważ rozdziały dotyczące handlu i zrównoważonego rozwoju nie spełniają swych prawnie wiążących zobowiązań, EKES proponuje ambitny przegląd, obejmujący odnowione podejście egzekwowania uwzględniające sankcje, z komponentem ściślejszego monitorowania przez społeczeństwo obywatelskie, przy zastosowaniu innowacyjnych narzędzi i lepszym wykorzystaniu rozdziałów. Rozdziały nowej generacji dotyczące handlu i zrównoważonego rozwoju muszą stanowić integralną część strategii handlowej UE, która będzie stosowana zarówno do bieżących, jak i przyszłych mandatów negocjacyjnych.

1.4. Nowe podejście zaczyna się od przełamania schematów. Skuteczne wdrożenie rozdziałów dotyczących handlu i zrównoważonego rozwoju i egzekwowanie podjętych w nich zobowiązań wymaga prężnych, systematycznych i opartych na ściślejszej współpracy stosunków między poszczególnymi podmiotami. Wymiana między instytucjami, gremiami międzynarodowymi, a przede wszystkim wymiana tych wszystkich podmiotów z wewnętrznymi grupami doradczymi i między tymi grupami. Jako uznany organ na poziomie międzynarodowym Międzynarodowa Organizacja Pracy (MOP) powinna brać udział w monitorowaniu wdrażania konwencji MOP w umowach o wolnym handlu.

1.5. Najważniejsze problemy często występują od samego początku. EKES podkreśla znaczenie tego, by przed ratyfikacją zadbać o zobowiązanie się do przestrzegania kluczowych konwencji międzynarodowych lub wiążących i możliwych do wyegzekwowania planów działania w ramach rozdziału dotyczącego handlu i zrównoważonego rozwoju, z jasnym harmonogramem ich ratyfikacji. Pierwsza w historii sprawa w zakresie egzekwowania rozdziałów dotyczących handlu i zrównoważonego rozwoju w ramach bieżącego modelu potwierdziła, że nieprecyzyjna terminologia nie jest wystarczająca.

1.6. Wszystkie trzy wymiary rozdziałów dotyczących handlu i zrównoważonego rozwoju są ze sobą wzajemnie powiązane i nie wolno do nich podchodzić odrębnie. EKES z zadowoleniem przyjmuje aktywną rolę biznesu w podejmowaniu wysiłków w celu zadbania o zrównoważony charakter handlu i dostrzega pozytywną rolę biznesu w promowaniu możliwości podejmowania działań klimatycznych, np. w zakresie czystych technologii w przemyśle, ze szczególnym uwzględnieniem MŚP. Rozdziały dotyczące handlu i zrównoważonego rozwoju muszą doprowadzić do

stworzenia głębszych powiązań z Trójstronną deklaracją zasad dotyczących przedsiębiorstw wielonarodowych i polityki społecznej MOP-u (deklaracja MNE), promując jej ratyfikację, oraz z wytycznymi Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD) dla przedsiębiorstw międzynarodowych, szczególnie na niższych szczeblach łańcucha dostaw.

1.7. Skuteczne zmiany w terenie wymagają wyjścia poza klasyczne rozdziały dotyczące handlu i zrównoważonego rozwoju i rozważenia ogromnych możliwości wynikających z dodatkowych narzędzi politycznych. EKES wzywa do warunkowego udzielenia zamówień publicznych przedsiębiorstwom z krajów, które przestrzegają kluczowych norm MOP-u i porozumienia paryskiego. Wzywa również do przyjęcia ambitnych przepisów UE w zakresie obligatoryjnej należytej staranności jako kolejnego środka zabezpieczającego. Na inwestorów zagranicznych należy nałożyć wymóg, aby dochowali należytej staranności, zanim będą mogli skorzystać z międzynarodowej umowy inwestycyjnej. Środki należy uzupełnić działaniami na rzecz przeciwdziałania praniu pieniędzy, przestępstwom skarbowym i unikaniu opodatkowania oraz walki z korupcją, aby doprowadzić do zrównoważonej wymiany handlowej.

1.8. Zrównoważony rozwój musi odzwierciedlać zmiany i napędzać je, jednak w ramach strategii należy utrzymać również wysokie normy pracy i ochrony środowiska. Europejski Zielony Ład, inicjatywy dotyczące gospodarki o obiegu zamkniętym oraz mechanizm dostosowywania cen na granicach z uwzględnieniem emisji CO₂ (CBAM) uzupełniają odnośne zagadnienia dotyczące handlu i zrównoważonego rozwoju, tak jak miało to miejsce w przypadku różnorodności biologicznej. Aby wyznaczać konkretne obowiązki, należy ująć zobowiązania środowiskowe w normach międzynarodowych.

1.9. Nie ma żadnego cudownego środka pozwalającego na skuteczne wdrożenie, jednak wszystko zaczyna się od zwiększenia skutecznego egzekwowania. EKES od dawna wzywa do odnowienia mechanizmu zespołu ekspertów, który miałby możliwość nakładania kar finansowych lub sankcji i aktywną rolę wewnętrznych grup doradczych w uruchamianiu go. Umowa o handlu i współpracy między Zjednoczonym Królestwem a UE może stanowić model uwypuklania równych zasad działania i zrównoważonego rozwoju na korzyść zarówno biznesu, jak i pracowników.

1.10. Partnerzy handlowi UE wykazują się świeżym, niesztampowym myśleniem w zakresie nowych instrumentów handlowych. Przyjmując innowacyjne podejście do rozstrzygania sporów pracowniczych, UE powinna zastanowić się nad zawieszeniem preferencyjnych środków taryfowych dla przedsiębiorstw, które naruszają uzgodnione standardy międzynarodowe. Aby zapewnić postępowe powiązania gospodarcze, EKES popiera stopniowe obniżanie taryf w związku z realizacją przez kraje partnerskie zobowiązań wynikających z rozdziałów dotyczących handlu i zrównoważonego rozwoju, z możliwością wycofania preferencyjnych środków taryfowych w przypadku naruszeń.

1.11. Nie ma zrównoważonego rozwoju bez społeczeństwa obywatelskiego. Stworzenie wewnętrznych grup doradczych nie było celem samym w sobie. Aby były one traktowane poważnie, grupy te potrzebują informacji, zasobów i dostępu do poszczególnych podmiotów, by doradzać im w zakresie wdrożenia i egzekwowania, jak również mocniejszych ram instytucjonalnych. Poza wewnętrznymi grupami doradczymi EKES wzywa do przywrócenia grupy ekspertów ds. umów o wolnym handlu.

1.12. EKES jest jedną z instytucji stanowczo popierających wewnętrzne grupy doradcze i będzie nadal popierał ich prace. Ostatnio zintensyfikowano dyskusje na temat wzmocnienia wewnętrznych grup doradczych, a EKES zachęca Komisję (KE) i inne zainteresowane podmioty⁽¹⁾ do współpracy z wewnętrznymi grupami doradczymi, aby poprawić ich skład, organizację ich prac, ich zakres i rolę w mechanizmach egzekwowania oraz ich kanały instytucjonalne opisane szczegółowo w rozdziale piątym niniejszej opinii.

2. Wstęp

2.1. Aktywna polityka handlowa powinna skutecznie napędzać zrównoważony wzrost i przynosi korzyści przedsiębiorstwom, pracownikom, konsumentom i ogółowi społeczeństwa, pod warunkiem że stwarza nowe możliwości rynkowe, tworzy godne miejsca pracy i zapewnia równe warunki działania. Pociąga również za sobą nieodłączne zagrożenia, które skutecznie złagodzić może jedynie inkluzywna polityka handlowa, która pozwala społeczeństwu obywatelskiemu, zainteresowanym stronom i ogółowi społeczeństwa na dzielenie się obawami.

2.2. EKES od dawna apeluje, by zrównoważony rozwój był jednym z czynników napędzających politykę handlową z uwagi na zasadniczą rolę, jaką handel musi odegrać w realizacji celów zrównoważonego rozwoju określonych przez ONZ. Tegoroczna nowa strategia handlowa UE wyznacza ramy na przyszłe lata. EKES przygotował zalecenia w zakresie aspektów handlowych w oddzielnej opinii⁽²⁾, a jednocześnie z zadowoleniem przyjął skupienie się na zrównoważonym rozwoju i wezwał do ambitnego wzmocnienia rozdziałów dotyczących handlu i zrównoważonego rozwoju oraz ich skutecznego egzekwowania.

⁽¹⁾ W 2020 r. Fundacja Friedricha-Eberta (FES) w swoim badaniu przeanalizowała niedociągnięcia wewnętrznych grup doradczych, zaś grupa organizacji członkowskich tych grup, koordynowana przez CNV Internationaal, przygotowuje obecnie dokument roboczy z zaleceniami dotyczącymi sposobów wzmocnienia wewnętrznych grup doradczych.

⁽²⁾ Dz.U. C 374 z 16.9.2021, s. 73,

2.3. Opierając się na wcześniejszych pracach EKES-u, opinia ta przedstawia ocenę społeczeństwa obywatelskiego dotyczącą bieżącego podejścia, która to ocena zostanie wzięta pod uwagę w toczącym się właśnie przeglądzie rozdziałów dotyczących handlu i zrównoważonego rozwoju. Czerpie ona z nowatorskiego podejścia do handlu, który urzeczywistni wartości UE w zakresie zrównoważonego rozwoju poprzez opracowanie rozdziałów dotyczących handlu i zrównoważonego rozwoju z myślą o przyszłych pokoleniach.

3. Handel a zrównoważony rozwój: oparty na wartościach program w dziedzinie handlu

3.1. Włączając systematycznie rozdziały dotyczące handlu i zrównoważonego rozwoju do umów o wolnym handlu, UE podkreśla swe zaangażowanie na rzecz opartego na wartościach programu w dziedzinie handlu, który wspiera rozwój gospodarczy, społeczny i środowiskowy. Zajęcie się nieprzebraniem zobowiązań w zakresie handlu i zrównoważonego rozwoju oraz wspieranie ich sprawniejszej realizacji mają kluczowe znaczenie dla osiągnięcia wysokich norm pracy i zrównoważonego rozwoju za pomocą narzędzi handlowych.

3.2. Począwszy od załączkowej formy w umowie o wolnym handlu między UE a Koreą Południową w 2011 r., rozdziały dotyczące handlu i zrównoważonego rozwoju stale ewoluowały we wszystkich kolejnych zawieranych przez UE umowach o wolnym handlu. Przewidują one mechanizm rozwiązywania sporów oparty wyłącznie na konsultacjach oraz wewnętrzne grupy doradcze zajmujące się międzyinstytucjonalnym monitorowaniem społeczeństwa obywatelskiego. Zawierają zobowiązania do przestrzegania wielostronnych umów dotyczących pracy i środowiska oraz do zapobiegania łagodzeniu lub obniżaniu przez strony poziomu ochrony zatrudnienia i środowiska w celu przyciągnięcia handlu i inwestycji. Jako dwustronne fora dialogu i współpracy mogą one również stanowić platformę dalszej realizacji strategii wielostronnej na rzecz zrównoważonego handlu.

3.3. Choć UE podjęła kroki, by uwzględnić zrównoważony rozwój w swych głównych celach handlowych, bieżące negocjacje nie stają na wysokości zadania pod tym względem. Przegląd rozdziałów dotyczących handlu i zrównoważonego rozwoju musi tchnąć w nie życie i zwiększyć ich skuteczność dzięki niesztampowemu myśleniu oraz wyjść poza utarte ramy dokumentów roboczych, a jako integralna część strategii handlowej UE musi również mieć zastosowanie do obecnie negocjowanych porozumień i być uwzględniany w odnowionych mandatach negocjacyjnych.

4. 15-punktowy plan działania – ocena

4.1. PE, EKES i duża grupa zainteresowanych podmiotów zaangażowały się w coraz intensywniejszą debatę publiczną na temat skuteczności podejścia UE do rozdziałów dotyczących handlu i zrównoważonego rozwoju, która to debata została przerwana w 2018 r. po uruchomieniu przez KE *15-punktowego planu działania*. Zebrany w czterech głównych działach plan wyznaczył ograniczone i schematyczne ramy zmian w rozdziałach dotyczących handlu i zrównoważonego rozwoju na przestrzeni ostatnich lat, co oceniono poniżej w kontekście jego realizacji i niedociągnięć.

Współpraca

4.2. *Partnerstwo z państwami członkowskimi i PE*: grupa ekspertów Komisji ds. handlu i zrównoważonego rozwoju pogłębiła kontakty z państwami członkowskimi, lecz sama jej struktura jest powodem utraty informacji i wiedzy fachowej. Jej prace wymagają lepszego informowania o wynikach i zaleceniach oraz ściślejszych i regularnych kontaktów z wewnętrznymi grupami doradczymi i EKES-em. DG ds. Handlu musi poszerzyć zasięg swego zaangażowania na wiodące urzędy ds. handlu i zrównoważonego rozwoju w państwach członkowskich, być może dzięki włączeniu innych stosownych dyrekcji generalnych (DG), takich jak EMPL i CLIMA z ich własnym sieciami. Musi także współpracować z organizacjami międzynarodowymi w celu udziału w tym przepływie informacji. W przekazywaniu PE aktualnych informacji na temat stosownych kwestii dotyczących handlu i zrównoważonego rozwoju powinny brać udział wewnętrzne grupy doradcze na równych prawach i nie przy drzwiach zamkniętych. PE musi odgrywać pewną rolę w monitorowaniu i wdrażaniu rozdziałów dotyczących handlu i zrównoważonego rozwoju, otrzymywać pełne informacje na temat działań i uczestniczyć w podejmowaniu decyzji Podkomitetu ds. Handlu i Zrównoważonego Rozwoju oraz innych odpowiednich wspólnych organów zarządzających. Ma to szczególne znaczenie w kontekście mechanizmu równych warunków działania przewidzianego w umowie o handlu i współpracy UE-Zjednoczone Królestwo.

4.3. *Współpraca z organizacjami międzynarodowymi*: popierając bardziej proaktywne i systemowe podejście, EKES wzywa do zaangażowania gremiów międzynarodowych, takich jak MOP, nawet podczas negocjacji oraz w trakcie wdrażania umów o wolnym handlu, w tym na każdym etapie realizacji planów działania. Jak pokazuje przypadek ratyfikacji umowy z Wietnamem, MOP mogłaby odegrać zasadniczą rolę w fazie przed wdrożeniem i na etapie wczesnego wdrażania. Wymóg ściślejszej współpracy KE, MOP-u i EKES-u ma zasadnicze znaczenie w kształtowaniu projektów MOP-u w zakresie wsparcia technicznego i budowania potencjału w krajach partnerskich. Działaniom musi towarzyszyć większy udział MOP-u w działaniach monitorujących prowadzonych przez wewnętrzne grupy doradcze, a doroczne posiedzenia wysokiego szczebla Dyrekcji Generalnej ds. Zatrudnienia i Spraw Socjalnych (DG EMPL) mogłyby być otwarte dla przedstawicieli EKES-u i ewentualnie przewodniczących wewnętrznych grup doradczych. Podejście do wielostronnych umów środowiskowych (MEA) wydaje się niewystarczająco zbadane i mogłoby objąć inne odpowiednie organizacje międzynarodowe, takie jak OECD, a – wraz z rosnącym znaczeniem finansowania celów zrównoważonego rozwoju – Bank Światowy i Międzynarodowy Fundusz Walutowy.

Umożliwienie społeczeństwu obywatelskiemu, w tym partnerom społecznym, odegrania roli we wdrażaniu

4.4. *Ułatwianie roli monitorującej społeczeństwa obywatelskiego, w tym partnerów społecznych:* EKES przyjmuje z zadowoleniem projekt Instrumentu Partnerstwa UE, finansujący częściowo udział członków wewnętrznych grup doradczych UE w posiedzeniach oraz podtrzymujący niezależność polityczną tych grup. Wzywa KE do wznowienia finansowania wewnętrznych grup doradczych i do współpracy z nimi przy jego określaniu. Zaleca większą elastyczność przyszłego wsparcia logistycznego i technicznego. Wideokonferencje mogłyby stanowić uzupełnienie spotkań osobistych, lecz nie mogą ich zastępować. Przyszłe finansowanie powinno obejmować coroczne spotkanie wszystkich członków wewnętrznych grup doradczych w celu omówienia przekrojowych kwestii dotyczących handlu i zrównoważonego rozwoju. Aby w pełni usprawnić pozycję wewnętrznych grup doradczych, zgodnie z rozdziałem 5, konieczne jest nie tylko zapewnienie środków finansowych, lecz także sprostanie wyzwaniom strukturalnym i organizacyjnym.

4.5. *Włączenie społeczeństwa obywatelskiego w szerszym zakresie, w tym partnerów społecznych, w konsultacje dotyczące całych umów o wolnym handlu:* EKES od dawna usilnie zaleca, by wewnętrzne grupy doradcze doradzały odnośnie do wszystkich aspektów umów handlowych UE, ze szczególnym uwzględnieniem wdrażania rozdziałów dotyczących handlu i zrównoważonego rozwoju oraz szerszego wpływu handlu na zrównoważony rozwój. Ten nowy szerszy zakres konsultacji zostanie przetestowany po raz pierwszy w umowie o handlu i współpracy UE-Zjednoczone Królestwo. EKES sugeruje rozszerzenie obecnego zakresu kompetencji wewnętrznych grup doradczych we wszystkich istniejących umowach o wolnym handlu za pomocą aktualizacji tekstu umów lub – w formie ujednoliconej praktyki – w ich regulaminie wewnętrznym.

4.6. *Działania na rzecz odpowiedzialnego prowadzenia działalności gospodarczej:* EKES z zadowoleniem przyjmuje czynną rolę przedsiębiorstw w wysiłkach na rzecz zrównoważonego handlu i zaangażowanie Komisji na rzecz propagowania odpowiedzialnego prowadzenia działalności gospodarczej. Wyraża jednak ubolewanie, że ani on sam, ani odpowiednie wewnętrzne grupy doradcze nie brały udziału w nadzorowaniu projektów z udziałem OECD i MOP. KE powinna opracować wskaźniki oceny wymiernych wyników projektów wykraczających poza podnoszenie świadomości oraz uwzględnić bardziej ukierunkowany i pogłębiony przegląd na dalszym etapie łańcucha dostaw.

Realizacja

4.7. *Priorytety krajowe:* EKES zgadza się ze strategicznym i bardziej ukierunkowanym podejściem, ale kraje partnerskie znacznie się różnią, nawet w ramach pojedynczych umów regionalnych, takich jak umowa między UE a Ameryką Środkową. W ramach określania priorytetów i oceny niezbędne jest proaktywne konsultowanie się ze społeczeństwem obywatelskim na różnych etapach procesu, zwłaszcza zaangażowanie wewnętrznych grup doradczych. Komórki geograficzne w DG TRADE i delegatury UE powinny wchodzić w częstszą interakcję z wewnętrznymi grupami doradczymi, aby uzyskać informacje i przekazywać informacje zwrotne. Wymaga to regularnej oceny postępów lub regresu KE w realizacji tych priorytetów.

4.8. *Asertywne egzekwowanie:* przykład rozstrzygania sporów pracowniczych w Korei Południowej to ważna lekcja. Po pierwsze dla KE, by była bardziej proaktywna i szybciej aktywowała procedury rozstrzygania sporów przewidziane w rozdziałach dotyczących handlu i zrównoważonego rozwoju, przyznając aktywną rolę wewnętrznym grupom doradczym. Po drugie istotne jest to, by międzynarodowi eksperci w dziedzinie prawa pracy zasiadali w zespołach ekspertów i konsultowali się z MOP-em w zakresie jej jurysprudencji i wiążącej wykładni. Po trzecie w sprawozdaniu zespołu ekspertów potwierdzono potrzebę wiążących i podlegających sankcjom planów działania, w których wskazano by wyraźnie terminy ratyfikacji konwencji MOP. Określenie „ciągłe i nieustające wysiłki” okazuje się zbyt niejasne i daje stronom zbyt dużą swobodę działania. Choć Korea ratyfikowała trzy z czterech wcześniej nieratyfikowanych konwencji (poza Konwencją nr 105 dotyczącą zniesienia pracy przymusowej), wciąż należy się zastanawiać, czy nowelizacja koreańskich przepisów w pełni wdraża postanowienia konwencji nr 29, 87 i 98. Dlatego sprawa ta pozostaje otwarta, a EKES ponawia swoje wezwanie do podjęcia działań następczych. Problemy z przestrzeganiem przepisów istnieją jednak nie tylko w krajach partnerskich. EKES zauważa z zaniepokojeniem, że wydaje się brakować instrumentów służących skutecznemu egzekwowaniu przepisów w UE i państwach członkowskich.

4.9. *Zachęcanie do wczesnej ratyfikacji kluczowych porozumień międzynarodowych:* EKES popiera ratyfikację kluczowych konwencji międzynarodowych przed zawarciem i podpisaniem umowy o wolnym handlu, aby skorzystać maksymalnie z kart przetargowych w negocjacjach i z możliwości dyplomatycznych. Ostatni przypadek umowy z Wietnamem odzwierciedla ten pozytywny wpływ umów o wolnym handlu, ponieważ kraj ten ratyfikował konwencję MOP nr 98 i konwencję nr 105. Nie poczyniono jednak żadnych postępów w zakresie ratyfikacji konwencji MOP nr 87. EKES podkreśla zatem znaczenie tego, by przed ratyfikacją zadbać o zobowiązanie się do przestrzegania kluczowych porozumień międzynarodowych lub wiążących i możliwych do wyegzekwowania planów działania w ramach rozdziału dotyczącego handlu i zrównoważonego rozwoju, z jasnym harmonogramem ich ratyfikacji

4.10. *Przeгляд skuteczności wdrażania rozdziałów dotyczących handlu i zrównoważonego rozwoju:* EKES zgadza się z potrzebą regularnych przeglądów i ocen wdrażania rozdziałów dotyczących handlu i zrównoważonego rozwoju. Wyraża jednak ubolewanie z powodu niewielkiej widoczności prac wewnętrznych grup doradczych i lekceważenia ich zaleceń w tych procesach, zwłaszcza w rocznych sprawozdaniach z realizacji. Przyszłe sprawozdania powinny lepiej odzwierciedlać programy prac wewnętrznych grup doradczych i wspólne deklaracje z partnerskimi wewnętrznymi grupami doradczymi.

W szczególności EKES wyraża ubolewanie z powodu dotychczasowego braku postępów na drodze do uczynienia obecnych rozdziałów dotyczących handlu i zrównoważonego rozwoju faktycznie wiążącymi. W przypadku kompleksowej umowy gospodarczo-handlowej z Kanadą (CETA) EKES, wewnętrzna grupa doradcza UE i kanadyjskie wewnętrzne grupy doradcze wielokrotnie wzywali do poczynienia znacznych postępów w zakresie wczesnego przeglądu, do czego strony zobowiązały się we Wspólnym instrumencie interpretacyjnym, którego celem było zwiększenie skuteczności egzekwowania przepisów prawa pracy i ochrony środowiska. W procesie przeglądu powinny czynnie uczestniczyć wewnętrzne grupy doradcze obu stron.

4.11. *Podręcznik dotyczący wdrażania:* EKES z zadowoleniem przyjmuje opracowanie podręczników dotyczących wdrażania, aby pomóc partnerom umów o wolnym handlu lepiej zrozumieć zobowiązania w zakresie handlu i zrównoważonego rozwoju oraz wskazać sposoby ich wdrażania. Co się tyczy kwestii pracy, partnerzy społeczni muszą być postrzegani jako kluczowe podmioty w terenie. Oficjalne bazy danych umożliwiające porównanie muszą znacząco wychodzić poza postępy w zakresie brzmienia porozumień i koncentrować się na rzeczywistym poziomie wdrożenia postanowień rozdziałów dotyczących handlu i zrównoważonego rozwoju.

4.12. *Zwiększenie zasobów:* UE powinna przeznaczyć część swojej pomocy na rzecz wymiany handlowej na wspieranie udziału wewnętrznych grup doradczych i organizacji społeczeństwa obywatelskiego spoza UE w przedsięwzięciach dotyczących zrównoważonego handlu i zrównoważonych inwestycji i na wspieraniu budowania przez nie zdolności w tym zakresie.

4.13. *Działania klimatyczne:* handel nie jest siłą napędową polityki na rzecz klimatu, niemniej powinien odgrywać swoją rolę w umożliwianiu realizacji światowego programu działań na rzecz klimatu, a przedsiębiorstwa powinny odegrać pozytywną rolę w promowaniu szans dla sektora czystych technologii, ze szczególnym uwzględnieniem MŚP. Uczynienie porozumienia paryskiego niezbędnym elementem wszystkich przyszłych kompleksowych umów handlowych – tak aby można było je zawiesić w razie niespełnienia określonych zobowiązań – jest pozytywnym krokiem, który należy rozszerzyć na podstawowe i aktualne konwencje MOP.

4.14. *Handel i praca:* EKES z zadowoleniem przyjmuje szerszy zakres kwestii związanych z pracą w rozdziałach dotyczących handlu i zrównoważonego rozwoju i zachęca do stałej aktualizacji zobowiązań w tym zakresie. Rozdziały dotyczące handlu i zrównoważonego rozwoju muszą być głębiej związane z przyjętą przez MOP deklaracją MNE oraz z wytycznymi OECD w zakresie przedsiębiorstw wielonarodowych. KE powinna wspierać ratyfikację konwencji MOP zawartych w deklaracji MNE. Zaawansowane prawodawstwo UE, w szczególności zrównoważony ład korporacyjny i obowiązkowa staranność, powinno zapewnić stałe ramy dalszego rozwoju rozdziałów dotyczących handlu i zrównoważonego rozwoju. Aby jednak dokonać zmian w terenie, zobowiązania te wymagają bardziej proaktywnego podejścia pod względem egzekwowania i wykonalności.

Przejrzystość i komunikacja

4.15. *Większa przejrzystość i lepsza komunikacja:* EKES przyłącza się do wszystkich instytucji i zainteresowanych stron podkreślających wagę przejrzystości i komunikacji. Publikacja kompleksowych protokołów stanowi użyteczny punkt wyjścia do angażowania społeczeństwa obywatelskiego. Spotkania w ramach dialogu KE ze społeczeństwem obywatelskim są ważnym kanałem, należy je jednak usprawnić, tak by miały charakter bardziej zorganizowanych działań następczych. W tym kontekście EKES zaleca unikanie pracy w hermetycznych zespołach i zapewnianie wzajemnie wzmacnianych różnych kanałów komunikacji – wobec PE, państw członkowskich i społeczeństwa obywatelskiego.

4.16. *Terminowa odpowiedź na przedkładane rozdziały dotyczące handlu i zrównoważonego rozwoju:* EKES z zadowoleniem przyjmuje uruchomienie systemu skarg w 2020 r. przez utworzenie pojedynczego punktu kontaktowego, a w szczególności specjalnego działu podlegającego głównemu urzędnikowi ds. egzekwowania przepisów handlowych zajmującego się wyłącznie skargami dotyczącymi handlu i zrównoważonego rozwoju. Jest jeszcze za wcześnie na ocenę skuteczności, lecz EKES spodziewa się, że nieustanne kształtowanie tego mechanizmu będzie się odbywać z udziałem społeczeństwa obywatelskiego i według jego zaleceń.

5. Rozdziały nowej generacji dotyczące handlu i zrównoważonego rozwoju

5.1. Od czasu prezentacji planu działania w 2018 r. świat handlu posunął się naprzód, naprzód poszła również debata na temat handlu i zrównoważonego rozwoju. Europejski Zielony Ład jest nadrzędnym celem politycznym, również w unijnej strategii handlowej. Podmioty instytucjonalne, takie jak PE i państwa członkowskie, nasilają apele o ambitną reformę w zakresie handlu i zrównoważonego rozwoju. Pandemia COVID-19 zakłóciła przepływy handlowe w niespotykany dotąd sposób, obnażając poważne problemy w globalnych łańcuchach dostaw i wartości, które wiążą się często z nieprzestrzeganiem zobowiązań w zakresie handlu i zrównoważonego rozwoju. Pierwsza w historii sprawa dotycząca rozstrzygnięcia sporów w zakresie handlu i zrównoważonego rozwoju stała się instytucjonalnym papierkiem lakmusowym dla tego systemu. Z nowym głównym urzędnikiem ds. egzekwowania przepisów handlowych wiążą się duże oczekiwania w zakresie większego skupienia się na lepszym wdrażaniu i egzekwowaniu zobowiązań dotyczących handlu i zrównoważonego rozwoju, przeznaczenia na nie większych zasobów i stworzenia w tym zakresie nowych narzędzi prawnych. Tymczasem partnerzy handlowi UE, tacy jak Kanada i Stany Zjednoczone, przyjęli stanowcze narzędzia egzekwowania we własnych umowach o wolnym handlu lub –tak jak Nowa Zelandia – przedłożyli ambitne propozycje w ramach negocjacji handlowych z UE, dbając o to, by wymiana handlowa była prowadzona z korzyścią dla wszystkich stron.

5.2. Handel i zrównoważony rozwój to nie tylko debata na temat wartości, jest to kwestia przetrwania zarówno na poziomie UE, jak i na arenie światowej. Opowiadając się za całościowym podejściem, EKES wspiera wysiłki UE, by dążyć do realizacji strategii na rzecz zrównoważonego rozwoju na poziomie wielostronnym, i wzywa do zawarcia strategicznych sojuszy z najważniejszymi partnerami handlowymi w kwestiach priorytetowych, takich jak ucieczka emisji czy należyta staranność. EKES ponownie podkreśla potrzebę, by UE wiodła prym w ambitnej reformie Światowej Organizacji Handlu (WTO) i przełamywała tabu, tj. w odniesieniu do społecznych aspektów wymiany handlowej. EKES z zadowoleniem przyjmuje niedawną propozycję Stanów Zjednoczonych w sprawie rozwiązania globalnego problemu pracy przymusowej na statkach rybackich w ramach trwających negocjacji WTO w sprawie dotacji dla rybołówstwa⁽³⁾, jako pozytywne działanie zmierzające do przemyślenia stosunków handlowych.

5.3. EKES nieustannie zabiega o włączenie bardziej stanowczych rozdziałów dotyczących handlu i zrównoważonego rozwoju w przeświadczeniu, że 15-punktowy plan działania nie przynosi oczekiwanych rezultatów. W tym samym duchu w przeglądzie polityki handlowej z 2021 r. rozważono dalsze działania w zakresie skutecznego wdrażania i egzekwowania rozdziałów dotyczących handlu i zrównoważonego rozwoju, w tym m.in. „możliwość nakładania sankcji za brak zgodności”.

5.4. W tej chwili zebrano już wystarczające doświadczenia, aby ponownie przemyśleć bieżące podejście, a EKES sugeruje obranie świeżego nastawienia w inicjatywach mających sprawić, by rozdziały dotyczące handlu i zrównoważonego rozwoju w pełni spełniały zawarte w nich prawnie wiążące zobowiązania. Debata ta powinna prowadzić do przyznawania standardom środowiskowym i normom pracy równie dużej ważności w programie wdrażania i egzekwowania.

Instrumenty polityczne wywierające dodatkowy nacisk na wdrażanie rozdziałów dotyczących handlu i zrównoważonego rozwoju

5.5. W maju 2020 r. Francja i Niderlandy opublikowały dokument roboczy, w którym wezwały UE do lepszej analizy społeczno-gospodarczych aspektów skutków handlowych oraz do zwiększenia poziomu ambicji w odniesieniu do związku między handlem a zrównoważonym rozwojem we wszystkich jego wymiarach⁽⁴⁾, w świetle Europejskiego Zielonego Ładu. EKES z zadowoleniem przyjmuje bardziej analityczne podejście do skutków wymiany handlowej i stanowczo popiera zalecenie, aby zachęcać do skutecznej realizacji zobowiązań dotyczących handlu i zrównoważonego rozwoju, ze stopniowym ograniczeniem taryf, w tym możliwością wycofania konkretnych pozycji taryfowych w wypadku późniejszego naruszenia zobowiązań, oraz do wyjaśnienia, jakie warunki muszą spełnić poszczególne kraje, aby skorzystać z takiego zmniejszenia taryf.

5.6. EKES zachęca ponadto do wyjścia poza klasyczny zestaw narzędzi handlowych w celu znalezienia środków wspomagających, które pomogłyby we wprowadzeniu realnych zmian w terenie. UE powinna przyjąć ambitną dyrektywę UE w sprawie obowiązkowej należytej staranności, w której uznano by odpowiedzialność opartą na obecnych normach oraz zapewniono jasne i bezpieczne ramy prawne dla przedsiębiorstw europejskich i przedsiębiorstw z państw trzecich prowadzących działalność w UE. EKES stanowczo popiera obowiązek zachowania należytej staranności w umowach handlowych w odniesieniu do globalnych łańcuchów dostaw i wartości, aby wesprzeć w podejmowaniu decyzji dotyczących zarządzania ukierunkowanych na tworzenie przedsiębiorstw zrównoważonych pod względem gospodarczym, ekologicznym i społecznym⁽⁵⁾.

5.7. Aby poczynić postępy w realizacji agendy na rzecz zrównoważonego rozwoju, UE musi również przeanalizować rozdziały i obszary inne niż tradycyjne rozdziały dotyczące handlu i zrównoważonego rozwoju, takie jak inwestycje, tworzenie powiązań i synergii. Na inwestorów zagranicznych należy nałożyć wymóg, aby dochowali należytej staranności, zanim będą mogli skorzystać z postanowień międzynarodowej umowy inwestycyjnej. Podobnie strony umowy o wolnym handlu powinny zapewnić, by przedsiębiorstwa z siedzibą na ich terytorium spełniały wymogi w zakresie należytej staranności⁽⁶⁾.

5.8. Aby zapewnić zrównoważony handel, UE musi koniecznie wprowadzić przepisy dotyczące współpracy między stronami w walce z praniem pieniędzy, przestępstwami podatkowymi i unikaniem opodatkowania. Korupcja również podkopuje wysiłki w dążeniu do zrównoważonego rozwoju, a sytuacja ta wymaga uwzględnienia porównywalnych surowych norm pozwalających na eliminację korupcji.

5.9. Warunkiem udzielenia zamówień publicznych przedsiębiorstwom powinno być przestrzeganie przez kraje ich siedziby kluczowych norm MOP-u i porozumienia paryskiego. W ramach zawieranych przez UE umów o wolnym handlu należy także promować najlepsze praktyki dotyczące uwzględniania kryteriów środowiskowych i społecznych w zamówieniach publicznych⁽⁷⁾.

5.10. Chociaż w ostatnim dziesięcioleciu najbardziej rozwinęła się część rozdziałów dotyczących handlu i zrównoważonego rozwoju poświęcona środowisku naturalnemu, to wciąż pozostają dwa główne wyzwania. Po pierwsze, zobowiązania klimatyczne wynikające z porozumienia paryskiego sprowadzają się do wdrażania ustalonego na szczeblu krajowym, co utrudnia wykrywanie naruszeń. Po drugie brak międzynarodowych norm w zakresie ochrony

⁽³⁾ Dz.U. C 374 z 16.09.2021, s. 73,

⁽⁴⁾ Non-paper on trade, social economic effects and sustainable development [Dokument roboczy ws. handlu, skutków gospodarczych i społecznych oraz zrównoważonego rozwoju], 2020.

⁽⁵⁾ Dz.U. C 429 z 11.12.2020, s. 136 i Dz.U. C 429 z 11.12.2020, s. 197.

⁽⁶⁾ Tamże.

⁽⁷⁾ Dz.U. C 374 z 16.9.2021, s. 73,

środowiska, tj. dotyczących czystego powietrza czy czystej wody, sprawia, że trudno jest wyznaczać zobowiązania. Istotne jest, aby działać na rzecz wprowadzenia w życie zobowiązań środowiskowych w celu opracowania norm, również związanych z należytą starannością. Pandemia COVID-19 sprawiła, że kwestia różnorodności biologicznej stała się jeszcze pilniejsza niż kiedykolwiek wcześniej. Europejski Zielony Ład, inicjatywy ustawodawcze UE na rzecz gospodarki o obiegu zamkniętym lub mechanizm dostosowywania cen na granicach z uwzględnieniem emisji CO₂ (CBAM) ⁽⁸⁾ stają się istotne w kontekście rozdziałów dotyczących handlu i zrównoważonego rozwoju.

5.11. Bardziej kompleksowe spojrzenie ujawnia poważne problemy w zakresie zrównoważonego rozwoju w umowach o wolnym handlu, a problemów tych nie można rozwiązać w ramach rozdziałów dotyczących handlu i zrównoważonego rozwoju. Rolnictwo, jedna z podstawowych kart negocjacyjnych UE, ma na przykład jasny wpływ na zrównoważony rozwój. EKES kładzie szczególny nacisk na uwzględnienie bezpieczeństwa żywnościowego i zrównoważonej gospodarki żywnościowej w UE jako bardzo ważnego elementu analizy ⁽⁹⁾. W dążeniu do efektywniejszego i sprawiedliwszego zaopatrzenia w żywność EKES wzywa do niczym niezakłóconego wdrożenia dyrektywy w sprawie nieuczciwych praktyk handlowych w łańcuchu dostaw produktów rolnych i spożywczych.

Zwiększenie faktycznej wykonalności

5.12. EKES od dawna apeluje, by poddany reorganizacji zespół ekspertów był w stanie uruchomić przewidziany w umowie mechanizm rozstrzygania sporów między państwami, obejmujący możliwość zastosowania kar lub sankcji finansowych oraz środków zaradczych przysługujących stronie poszkodowanej ⁽¹⁰⁾. Wewnętrzne grupy doradcze powinny aktywnie działać w zakresie rozstrzygania sporów. Zespół głównego urzędnika ds. egzekwowania przepisów handlowych powinien badać sprawy przedstawione przez wewnętrzne grupy doradcze i informować na temat wszelkich działań w zakresie egzekwowania i sprawozdaniach zespołu ekspertów oraz podejmować działania następcze w tym zakresie.

5.13. EKES z zadowoleniem przyjmuje nowe podejście w umowach o handlu i współpracy, które stawia równe zasady działania i zrównoważony rozwój na pierwszym miejscu, stosuje mechanizm rozstrzygania sporów i przewiduje dostęp do środków zaradczych w przypadku wszelkich naruszeń. Ten model hybrydowy łączy podejście przyjęte przez zespół ekspertów z komponentem egzekwowania – w razie utrzymującego się nieprzestrzegania postanowień o nieobniżaniu poziomu ochrony – lub z krajowym egzekwowaniem przepisów pracowniczych, społecznych, środowiskowych lub klimatycznych. Obejmuje to tymczasową rekompensatę uzgodnioną między stronami lub pod pewnymi warunkami jednostronne zawieszenie zobowiązań przez stronę skarżącą w dowolnym obszarze (np. taryfy handlowe, prawa przewozowe, dostęp do wód połowowych).

5.14. Niezależny sekretariat ds. pracy, który zajmie się ponadgranicznymi kwestiami pracowniczymi w ramach umów o wolnym handlu, w tym wpływem na rynek pracy, i będzie monitorował i analizował zgodność rozdziału dotyczącego pracy, jak również mechanizm składania skarg zbiorowych powinny uzupełnić wykonywanie rozdziałów dotyczących handlu i zrównoważonego rozwoju ⁽¹¹⁾. Jako uznany organ na poziomie międzynarodowym MOP powinna być zaangażowana w monitorowanie wdrażania konwencji MOP w umowach o wolnym handlu. Należy również wzmocnić i zinstytucjonalizować jej rolę w zakresie prawidłowej interpretacji jej instrumentów w przypadku sporu dotyczącego międzynarodowych norm pracy. MOP powinna systematycznie uczestniczyć w udzielaniu zespołowi ekspertów wskazówek w tych kwestiach.

5.15. EKES sugeruje przeanalizowanie innowacyjnych podejść do rozstrzygania sporów zbiorowych, co pozwoliłoby międzynarodowemu panelom *ad hoc* na stosowanie środków zaradczych w stosunku do przedsiębiorstwa naruszającego uzgodnione normy międzynarodowego prawa pracy. Wewnętrzne grupy doradcze ustanowione w ramach kompleksowej umowy gospodarczo-handlowej (CETA) między UE i Kanadą ⁽¹²⁾ zasygnalizowały przykład mechanizmu szybkiego reagowania w ramach umowy handlowej między USA, Kanadą a Meksykiem (USMCA) ⁽¹³⁾, który przewiduje takie kary jak zawieszenie preferencyjnych taryf na podstawie skali wagi naruszenia i powtarzających się naruszeń. Celem pozostaje zachęcanie, w miarę możliwości, do podejmowania środków zaradczych za pomocą dwustronnej współpracy i dialogu między stronami. Jednak mechanizm pozwalający wyciągnąć konsekwencje odwołuje przedsiębiorstwa od nieprzestrzegania przepisów.

5.16. Ocena egzekwowania w oparciu o uwieńczony sukcesem postępowania sądowe daje jedynie częściowy ogłąd sytuacji, szczególnie że postępowanie przed sądem jest zawsze środkiem ostatecznym. Możliwość nałożenia sankcji jest również „wyraźną zachętą” do przestrzegania norm, niezależnie od tego, czy sankcje te zostaną wykorzystane czy też nie. W ostatecznym rachunku spory, które nie zawisły przed sądem, i ich rozstrzygnięcie to przemawiające do wyobraźni świadectwa, które KE powinna rozważyć, przygotowując analizę porównawczą różnych podejść stosowanych przez kraje. Samo porównanie brzmienia umów i tego, jak zmienia się ich treść, dałoby jedynie niewielki wgląd w zagadnienie. Wymaga to również jakościowej oceny wyników wdrożenia, na przykład przez czerpanie z doświadczeń doradczych społeczeństwa obywatelskiego w procesie negocjacji i monitorowania wdrażania takich postanowień.

⁽⁸⁾ Przygotowywana opinia NAT/834 w sprawie mechanizmu dostosowywania cen na granicach z uwzględnieniem emisji CO₂ (CBAM).

⁽⁹⁾ Przygotowywana opinia NAT/822 – *Strategiczna autonomia, bezpieczeństwo żywnościowe i zrównoważony rozwój*.

⁽¹⁰⁾ Dz.U. C 364 z 28.10.2020, s. 53.

⁽¹¹⁾ Dz.U. C 227 z 28.6.2018, s. 27.

⁽¹²⁾ EU and Canada DAG joint declaration [Wspólne oświadczenie wewnętrznej grupy doradczej UE–Kanada], wrzesień 2020 r.

⁽¹³⁾ Umowa między Stanami Zjednoczonymi, Meksykiem i Kanadą.

Ramy zwiększające zaangażowanie społeczeństwa obywatelskiego w wewnętrzne grupy doradcze

5.17. Wewnętrzne grupy doradcze są kluczowym osiągnięciem w dziedzinie umów o wolnym handlu nowej generacji, lecz należy wzmocnić ich ramy instytucjonalne, aby skutecznie wypełniały swoje zadania związane z monitorowaniem, czy to odnośnie do handlu i zrównoważonego rozwoju, czy całych umów UE o wolnym handlu.

5.18. Z niektórymi wewnętrznymi grupami doradczymi w krajach partnerskich związane są poważne obawy dotyczące tego, że grupy te nie są aktywne, reprezentatywne, a nawet że nie są niezależne od wpływów rządowych. Problem ten często wynika z faktu, że proces ich tworzenia nie został określony w umowie, że strony mają swobodę w wyborze istniejących organów oraz że nie ma konsekwencji w przypadku niewdrożenia zobowiązań. EKES obawia się w szczególności, że skreślenie słowa „zrównoważony” w umowie o handlu i współpracy w odniesieniu do składu wewnętrznej grupy doradczej może poważnie wpłynąć na jej funkcjonowanie.

5.19. W przypadku regionalnych umów handlowych, takich jak umowy UE–Ameryka Środkowa i UE–Kolumbia/Peru/Ekwador lub dowolna umowa zawarta w przyszłości z Mercosurem, nadal istnieją obawy co do utworzenia poszczególnych wewnętrznych grup doradczych w każdym kraju partnerskim. To rygorystyczne podejście „krajowe” stanowi poważną przeszkodę w znaczących kontaktach między partnerskimi wewnętrznymi grupami doradczymi w poszczególnych krajach, a także z ich odpowiednikami w UE.

5.20. Dlatego rozdziały dotyczące handlu i zrównoważonego rozwoju powinny prowadzić do tworzenia wewnętrznych grup doradczych o konkretnych zadaniach, o jasno określonej niezależności, reprezentatywności i zrównoważonym składzie. Strony muszą odpowiadać za swoją strukturę i swoje funkcjonowanie. Porozumienia regionalne powinny prowadzić do utworzenia wspólnych gremiów regionalnych z odpowiednim wsparciem sekretariatu. Delegatury UE i EKES powinny wspierać tworzenie i funkcjonowanie takich gremiów, w tym tworzyć wytyczne i dzielić się dobrymi praktykami. EKES proponuje również, by zastanowić się nad lepszym dopasowywaniem organizacji przedstawicielskich we wszystkich wewnętrznych grupach doradczych UE i spoza UE, w szczególności zainteresowanych stron z sektora ochrony środowiska i biznesu.

5.21. Aby wzmocnić współpracę wewnętrznych grup doradczych UE z ich odpowiednikami w społeczeństwie obywatelskim krajów partnerskich, konieczne są coroczne wspólne spotkania między wewnętrznymi grupami doradczymi i należy je uwzględnić w samych umowach o wolnym handlu. EKES dostrzega wartość dodaną w tworzeniu wspólnych gremiów społeczeństwa obywatelskiego i bardzo angażuje się w ten proces, w szczególności we wspieranie społeczeństwa obywatelskiego w krajach partnerskich. Należy utrzymać jego specjalną rolę we wspólnych komitetach konsultacyjnych (WKK), które są istotną przestrzenią dialogu społeczeństwa obywatelskiego po obu stronach układów stowarzyszeniowych, takich jak układ UE–Chile⁽¹⁴⁾.

5.22. Rola EKES-u w kształtowaniu wewnętrznych grup doradczych i dbaniu o ich skuteczne funkcjonowanie ma zasadnicze znaczenie i powinna być wzmocniona. W lipcu 2021 r. EKES wyznaczył dalszy kierunek, organizując pierwsze posiedzenie #AllDAGs (wszystkich wewnętrznych grup doradczych), w którym wzięli udział wszyscy członkowie 11 obecnie działających wewnętrznych grup doradczych, aby przedyskutować konkretne usprawnienia. Jako członek wszystkich wewnętrznych grup doradczych EKES stanowi również istotną część ich prezydium, które składa się z przewodniczącego i dwóch wiceprzewodniczących wybranych spośród trzech Grup i wszystkich członków wewnętrznej grupy doradczej. Współpraca w ramach wspólnego kierownictwa wewnętrznej grupy doradczej umożliwia oparcie jej prac na wiedzy fachowej pochodzącej od EKES-u i spoza niego i ta praktyka powinna być kontynuowana. Szczególnie w przypadku wewnętrznych grup doradczych ds. Ukrainy, Mołdawii i Gruzji udział członków EKES-u z sąsiadujących krajów UE jest bardzo cenny. Poza rolę odgrywaną przez swoich członków EKES pomaga również wewnętrznym grupom doradczym poprzez oferowanie im cennego wsparcia sekretariatu.

5.23. Zwiększona widoczność i usystematyzowane kanały instytucjonalne mają zasadnicze znaczenie dla realizacji celów. Kierownictwo wewnętrznej grupy doradczej powinno mieć stałe zaproszenie na posiedzenia Podkomitetu ds. Handlu i Zrównoważonego Rozwoju oraz grup monitorujących PE zajmujących się poszczególnymi umowami. Grupa ekspercka ds. handlu i zrównoważonego rozwoju obejmująca ekspertów z państw członkowskich oraz główny urzędnik ds. egzekwowania przepisów handlowych powinni być ściśle zaangażowani w prace wewnętrznych grup doradczych za pośrednictwem struktur sprawozdawczych i wymiany informacji. Uzupełnieniem powinna być wymiana informacji z MOP-em na temat wdrażania związanych z prawami pracowniczymi postanowień dotyczących handlu i zrównoważonego rozwoju i z sekretariatami obsługującymi wielostronne umowy środowiskowe (MEA) na temat ochrony środowiska i klimatu. Europejska Służba Działań Zewnętrznych (ESDZ), a w szczególności delegatury UE w krajach partnerskich powinny regularnie organizować spotkania informacyjne z wewnętrznymi grupami doradczymi, a w krajach docelowych otrzymywać wsparcie ze strony specjalnych attaché ds. pracy i środowiska.

5.24. EKES podkreśla potrzebę zacieśnienia współpracy ze społeczeństwem obywatelskim, począwszy od etapu kształtowania po etap monitorowania narzędzi i umów handlowych. Wzywa do przywrócenia grupy ekspertów ds. umów o wolnym handlu, która zapewniała tak bardzo potrzebne, niezrównane i regularne zaangażowanie w konkretne kwestie handlowe. Wewnętrzne grupy doradcze są również skarbnicą niewykorzystanej wiedzy fachowej na temat przekrojowych kwestii dotyczących handlu i zrównoważonego rozwoju, którą należy w pełni wykorzystać.

⁽¹⁴⁾ Przygotowywana opinia REX/536, której przyjęcie zaplanowano na wiosnę 2022 r., przeanalizuje ramy angażowania społeczeństwa obywatelskiego przez cały cykl obowiązywania umów handlowych i politycznych.

5.25. Rosnące wyzwania, przed którymi stają wewnętrzne grupy doradcze, wymagają systemowych rozwiązań i adekwatnych zasobów, zarówno kadrowych, jak i finansowych. Wewnętrzne grupy doradcze powinny być bardziej zaangażowane w podejmowanie związanych z tym decyzji.

5.26. Racjonalizacja wewnętrznych grup doradczych nie jest celem samym w sobie. Każde potencjalne nowe podejście, takie jak większe skoncentrowanie struktur na indywidualnych zagadnieniach, musi zagwarantować skuteczne funkcjonowanie wewnętrznych grup doradczych, aby sprostać wyzwaniom związanym z wdrażaniem konkretnej umowy i zaangażować te grupy w jej kształtowanie. Regularnie spotkania wszystkich członków wewnętrznych grup doradczych UE pomogłyby w wypracowaniu wspólnych rozwiązań przekrojowych kwestii. Ponadto stanowią one platformę dyskusji nad pragmatycznymi i praktycznymi sposobami postępowania przed kolejnym odnowieniem członkostwa w wewnętrznych grupach doradczych na wiosnę 2023 r.

Bruksela, dnia 20 października 2021 r.

Christa SCHWENG
Przewodnicząca
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
